

Det gode kulturmøde

Danmark er blevet et mere kulturelt mangfoldigt samfund. Det giver både nye udfordringer og nye muligheder. De landspolitiske diskussioner og mediedebatter om indvandring og integration kan være ubehagelige i tonen. Men realiteten er heldigvis, at de, der står med de konkrete opgaver, som regel finder løsninger på dem.

Arbejdet med disse pjecer om gode kulturmøder tog udgangspunkt i, at der rundt omkring i Danmarks lokalsamfund findes mange erfaringer med at skabe givende møder mellem såkaldt "nye" og "gamle" danskere. Erfaringer, som fortjener at blive samlet og offentliggjort.

De tre pjecer viser, at antagelsen var rigtig. Her er en samling eksempler, som illustrerer, at selvfølgelig skaber møder mellem mennesker med forskellige kulturer undertiden problemer. Men de kan også forløbe konstruktivt og blive berigende for begge parter. Mødet med det anderledes kan føre til, at vi bliver klogere på os selv, på hinanden og på verden.

Pjecerne rummer mange gode og afprøvede ideer fra lokalsamfund og deres boligområder, foreninger, børnehaver, skoler, arbejdspladser osv. Ideer som er lige til at overtage og genbruge. Jeg håber, at de bliver anvendt og inspirerer til gode kulturmøder andre steder.

Vi, der nu lever i Danmark, har den fælles opgave at finde ud af, hvordan vore traditioner for samtale, ligeværd, demokrati og menneskerettigheder kan fastholdes og udvikles i et mere kulturelt mangfoldigt samfund. Jeg både håber og tror, at det lykkes.

Tak til alle, der har bidraget til pjecerne med deres viden og erfaringer.

Elsebeth Gerner Nielsen
kulturminister

Man sår et kulturfrø ...

Det positive kultur møde skal hjælpes på vej. I Viborg Kommune spiller skoler, børnehaver og biblioteker en aktiv rolle.

"Da et forlag bad om min biografi, satte jeg mig ned for at finde mig selv med et par ord, som det hed. Og jeg prøvede: Først kaldte jeg mig TYRK og TYRKISK KURDER, og så DANSK KURDER, men da jeg fandt ud af at jeg ikke var en af dem, rev jeg siden i stykker og besluttede mig til at drikke et glas raki og et glas Ålborg, og spise en mundfuld af den populære kurdiske ret Lachmacun. Og jeg kunne lide dem alle tre".

Dette er et citat af et digt på et A4-ark, der hænger på en opslagstavle ved indgangen til Viborg Centralbibliotek. Digtet er fra digtsamlingen Vesten Udstiller af Adil Erdem og siger meget om hans indstilling til mødet mellem kulturer.

Adil Erdem deltog, som led i Integrationsprojektet "Kultur som bor mellem kulturer", i en debataften på centralbiblioteket. Projektet varetages af kultur- og fritidsforvaltningen i Viborg Kommune.

Siden 1998 har Viborg Kommune været modelkommune på børnekulturområdet. Kulturens Børn har med Viborg som samarbejdspartner ønsket at udvikle modeller, der ud fra et helhedssyn skal medvirke til at styrke og udvikle vilkårene for børn og unge. De mange aktiviteter skal være til glæde for alle i aldersgruppen 0 til 16 år i Viborg, men også andre kommuner kan lade sig inspirere af måden, arbejdet er blevet grebet an på, på tværs af politiske udvalg og forvaltninger, og med inddragelse af både børn og unge, danskere og etniske minoriteter.

Et af forsøgene handler om det positive kultur møde. I Viborg kender borgerne forsøget under navnet Kulturfrø. Og mange børn har allerede mødt frøen via initiativer og arrangementer i børnehaver, skoler og biblioteker, fortæller Birgit Krøijer, ledende børnebibliotekar og formand for projektets koordinationsgruppe.

Biblioteket har blandt andet indledt et samarbejde med kommunens tale- og hørekonsulenter og børneinstitutioner om en særlig indsats over for 3-5-årige tosprogede børn. Et af projekterne handler om at indlære sproget med alle sanser - ikke kun med øre og mund. F.eks. kan en børnehave låne en frugt- emnekasse på børnebiblioteket. I kassen kan der så være bøger, sange på cd, spil og legetøj om frugt, så børnene kan se, lugte, føle og smage. Denne arbejds metode skulle lette indlæringen af ord hos tosprogede børn.

Birgit Krøijer fortæller, at biblioteket også ofte inviterer etniske minoritetsmødre med deres børn for at oplyse dem om tilbud og muligheder i børnebiblioteket. Det giver samtidig mulighed for at lære hinanden at kende.

"Biblioteket er et rum for information, kulturelle oplevelser og uforpligtende omgang på lige fod med andre mennesker - børn og voksne på neutralt område. Vi ser dagligt mange børn fra etniske minoriteter bruge biblioteket som en forlænget dagligstue, hvor de hygger sig og låner videoer, cd'er, bøger til fritidslæsning eller opgaver i dansk. Mange bruger også biblioteket til at komme på internettet, for at spille og chatte," forklarer Birgit Krøijer.

Hun oplever, at børnene bruger biblioteket meget, i stedet for fritidstilbud, klub eller sport, fordi biblioteket er gratis.

"Biblioteket bliver nogle gange brugt som varmestue, derfor stiller vi krav til alle om passende adfærd i rummet, for at undgå sammenstød med andre besøgende, når de f.eks. laver enklaver og blokerer gangene i biblioteket," siger Birgit Krøijer.

"Vi har valgt at fordele pc'er med internetadgang rundt om i biblioteket og opstille nogle pc'er udelukkende for børn og nogle for voksne. På den måde fortæller vi både voksne og børn, at de er lige vigtige, og ligestillede, når det drejer sig om pc-brug", fortæller Birgit Krøijer.

Adskillige biblioteker rundt om i landet oplever konflikter med unge, fordi de bruger biblioteket som varmestue, og bl.a. samles rundt om pc'erne og skaber enklaver. Viborg Centralbibliotek har valgt at sprede pc'erne rundt i biblioteket, og dermed undgå koncentrationer af bestemte grupper.

Kulturfrø'er

Et andet projekt under kulturfrø har fået titlen "Den Flyvende Kuffert". Det er en vandresamling bestående af forskellige kuffter med legetøj og dragter fra fem nationaliteter i Viborg.

Samlingen rummer desuden oplysninger om de vilkår, børnene lever under i de respektive lande; hvad de spiser, hvad de leger (med), hvordan deres tøj ser ud osv.

Samlingen cirkulerer mellem børnehaver og indskolingsklasser.

PC som Kulturmødested

"Jeg bruger nettet til at chatte med andre, både her i biblioteket på de andre pc'er og på chatwebsteder i Danmark," siger den 12-årige Mohammed, der har travlt med musen.

"Det er nemt at komme i kontakt med andre, når man er på nettet. Nemmere end når man leger sammen eller mødes i skolen," tilføjer han og fortsætter med at skrive sine chattekster. Han har ikke tid til yderligere forklaringer, fordi der er andre, der venter på deres tur til at bruge pc - de har bestilt tid.

"**Basket League Viborg**" er et tredje projekt, som tager udgangspunkt i mange unges store interesse: basketball. To lærere, som på ungdomsskolen møder unge på tværs af lokalområderne, har taget initiativ til at samle hold med både danske børn og unge fra etniske minoriteter fra forskellige steder i byen. Holdene spiller mod hinanden i skolernes idrætshaller, og udstyr og andre udgifter i forbindelse med turneringerne afholdes af Kulturfrø.

INGEN INTEGRATION UDEN FORÆLDRE

Karin Gaardsted er fritidskonsulent for børn og unge i Viborg Kommune. Hun mener, at integrationsprocessen kunne ske nemmere, hvis også forældrene i en skoleklasse påtog sig en del af det arbejde, det er at integrere de fremmede børn i klassen. Men også klasselæreren bør være opmærksom på, at de første skridt mod integrationen foregår allerede fra skolestart.

"Man skal invitere alle de etniske minoritetsfamilier til store legedag, skolekoncert og alt det andet, som foregår i skolen, men invitationen bør være mundtlig, og ikke bare på en seddel til familierne i børnenes skoletasker", understreger hun.

"Det er vigtigt, at børnene har de samme oplevelser som danske børn. Der er alt for mange, der aldrig har været hos en dansk familie for at spise eller sove, selv om danske børn sover hos hinanden næsten hver weekend," fortæller Karin Gaardsted.

AKTIVITETSROM

Bibliotekets ønske er at styrke "det hele barn", hvorfor man oprettede aktivitetsrummet. Her foregår aktiviteter som syning, maling, klippe/klistre, perler m.m. Derudover har biblioteket bestemte temaer, som børnene følger.

Et spændende og succesfuldt projekt var temaet "Middelalder i Mellemøsten", hvor aktivitetsrummet lavede små "kikkasser" med forskellige emner og temaer. Derudover arrangeres stjerneskudskonkurrence, hvor pigerne agerer forskellige popgrupper - dette er et tilbagevendende ønske fra pigerne. Det er personalets indtryk, at indvandrepigerne er meget glade for at kunne tale deres eget sprog, uden at andre tror, at de bagtaler nogen. Det har også været vigtigt for pigerne, at de på biblioteket kan følge op på nogle af de ting, de lærer i skolen, hvadenten de har behov for at vise noget frem, de har lavet i formning eller håndarbejde, eller diskutere forskellige emner. Målgruppen er børn mellem 6 og 14 år. Avedøre Bibliotek, tlf. 36 49 21 45

Veninden er et spejl

Sanna og Samereh mødte hinanden i en pigeklub i København. Pigerne bor dør om dør og lever på mange måder det samme liv i dag. Men måske tegner fremtiden forskelligt.

Der er ikke rigtig pænt i kvarteret på Amager i København, hvor Sanna og Samereh bor.

"Her er for meget graffiti, og nogle smider bare deres affald på gaden", siger Sanna, 15 år.

Veninden Samereh, der er 13, kunne ikke være mere enig. Ingen af dem ville have noget imod at flytte fra kvarteret.

"Jeg drømmer om at bo i en stor villa ved vandet - et sted, hvor der er grønt", siger Samereh.

Hendes forældre, der er flygtninge fra Iran, har skrevet familien op til en lejlighed i Lyngby, så måske bliver omgivelserne snart lidt grønnere.

De to piger bor næsten dør om dør i samme ejendom, men de fik først ordentligt øje på hinanden, da de mødtes i kvarterets pigeklub.

"Vi laver sjove ting og tager på mange ture. Og så er der gode veninder, man kan snakke med", fortæller Sanna.

Begge har i mange år haft et nært forhold til deres mødre og har snakket med dem om det meste af det, de gik og tænkte på. Men med årene bliver det lidt sværere at være fortrolig med sin mor, mener de.

"Nu fortæller jeg hende mest om skolen og om, hvordan dagen har været. Drengene og den slags vil jeg hellere snakke med veninder om", forklarer Sanna.

MAN SPEJLER SIG I VENINDERNE

Der er også ting, Samereh ikke snakker om derhjemme længere.

"For eksempel synes mine forældre, at jeg skal giftes med en iraner. Men det er svært at bestemme på forhånd, synes jeg, og hvad nu hvis jeg blev forelsket i en helt anden?" spørger Samereh.

Det vigtigste må være, hvordan manden er, mener hun.

"Og så er det også vigtigt, at man kan lide hans familie, og at de kan lide én, for de bliver jo også del af ens liv, når man bliver gift", tilføjer hun.

Veninder bruger man blandt andet til at spejle sig i. Hvem er man selv? Må man de samme ting? Har man samme frihed som veninderne, eller er det på tide at forhandle sig til mere med forældrene?

"Jeg må godnok ikke have kærester, det synes min mor er for tidligt, og det skal helst være ægte kærlighed første gang, mener hun. Men jeg må for eksempel gerne sminke mig og gå i smart tøj. Og skal jeg ud at spise med andre piger, er det i orden, hvis bare jeg er hjemme kl. 21", fortæller Samereh.

De to mødes hjemme hos hinanden eller tager måske en tur ind til byen for at kigge på forretninger. De store diskoteker inde i København frister ingen af dem.

"Vi går til fest på skolen eller hos vores venner, og ingen af os drikker. Jeg synes ikke, at der er grund til at drikke endnu", siger Sanna, der også har faste - næsten rimelige - tider for, hvornår hun skal være hjemme. Der er stor forskel på, hvad man kan bruge drenge- og pigevenner til, mener begge.

"Jeg har én god drengeven, nemlig ham jeg går til dans med. Med drenge kan man snakke om, hvad man har lavet og den slags. Det er kun med veninder, man snakker om kærester og om, hvordan man har det", siger Sanna.

Samereh mener også, at fortrolighed hører veninder til. Men hun kender desuden en del drenge.

"Mange af dem laver ballade, nogle er kriminelle. Jeg snakker med dem om, hvad det er de laver, og om, at de skal holde op med at lave gaderøverier og den slags. De forstår det godt, men de hører alligevel ikke altid efter", fortæller hun.

Sanna bor sammen med sin mor og lillebror og hjælper ligesom veninden lidt til derhjemme. De rydder op, gør rent, vasker og laver en gang imellem mad. Det er fair nok, når forældrene skal passe deres arbejde, mener de.

DANMARK ELLER IRAN

Pigerne selv har ikke arbejde efter skoletid. Tiden går derfor med blandt andet Pigeklubben og lektier. Til næste år skal Sanna formentlig i gymnasiet. Men derefter er det ikke en helt traditionel levevej, hun drømmer om.

"Jeg vil gerne være skuespiller. Jeg har både haft en rolle i den danske børnefilm "Mirakel" og i julekalenderen med Pyrus, der blev vist på TV 2 i december, og det har været virkelig spændende", fortæller hun.

Mens Sanna lige nu ikke forestiller sig andre steder for sin fremtid end Danmark, lever Samereh i bevidstheden om, at familien måske engang vender hjem til Iran.

"Vi vil gerne tilbage, hvis det kan lade sig gøre. Blandt andet har vi familie i Iran, som vi ikke har set i 15 år. Men måske bliver det vanskeligt at vende tilbage til Iran - mine forældre måtte jo flygte, og selv er jeg født i Danmark og har aldrig været der", forklarer Samereh.

Rejsen til Iran kan i alle tilfælde have lange udsigter, så lige nu gælder det en fremtid i Danmark.

"Jeg vil gerne have min egen forretning, måske som frisør eller kosmetolog. Men det kan måske godt blive svært at få arbejde som udlænding i Danmark. Da mine forældre overtog deres blomsterforretning, var de gamle kunder i kvarteret ikke så glade for, at det var udlændinge, der solgte blomster, men jeg tror, at de har vænnet sig til det", siger Samereh og tilføjer:

"Jeg bliver enormt glad, når jeg kommer ind i en forretning, hvor der arbejder udlændinge. Så kan man se, at det godt kan lade sig gøre".

Den bedst mulige skole

Vi viser respekt og går efter at give eleverne succesoplevelser, siger inspektøren på Humlehaveskolen. Her har forældredialog afløst konfrontationer, og tøjklasser og fodboldtimer erstattet specialundervisning og skolepsykolog.

Tidligere tog Humlehaveskolen i Vollsmose i Odense konfrontationen med muslimske traditioner. Tørklæder var alt andet end velsete. Alle elever skulle med til gymnastik, og naturligvis var der ikke behov for, at nogen skærmede sig bag badeforhæng på en dansk skole.

"Der var et rend på mit kontor. Først af vrede forældre, og så snart de var ude af døren, kom lærerne ophidsede ind. Det var ikke til at holde ud", husker Olav Rabølle Nielsen, skolens inspektør gennem næsten 15 år.

Med inspiration fra oplægsholdere udefra startede skolens lærere og ledelse en debat om de særlige ressourcer, børn og forældre med anden kulturel baggrund besidder. Herefter lagde skolen en strategi om dialog med børn og familier, og nu respekterer skolen forældrenes valg.

"Må børnene ikke deltage i kristendomsundervisning, får de i stedet ekstra dansktimer. Og må pigerne ikke overnatte på lejrskole, foreslår vi forældrene, at de kører døtrene derop hver morgen. Når faren så ser, at drenge og piger vittterlig sover hver for sig, får datteren som regel lov at blive efter et par dage", fortæller Olav Nielsen.

VIL RUMME ALLE BØRN

I dag har blot ti procent af skolens elever dansk baggrund.

"I takt med, at de fleste velfungerende familier, både danske og udenlandske, er flyttet, har vi i stedet koncentreret os om at lave den bedst mulige skole for de elever, vi nu engang har", siger Olav Nielsen. Og det kræver en særlig indsats.

Mange af skolens elever lider under, at de ikke taler tilstrækkeligt dansk, når de starter i skolen. Fra starten er de omkring to år bagud i forhold til jævnaldrende.

"Og så er det klart, at de får problemer og laver ballade, når de ikke forstår, hvad der foregår. Heldigvis ser vi nu, at blandt andre tredjegenérations tyrkiske familier målrettet sender børnene i børnehave og taler dansk derhjemme, så børnene er parate til at starte i skolen", siger Olav Nielsen.

I 1999 indførte skolen såkaldte årgangsteam, så eleverne i perioder får undervisning på tværs af de normale klasser sammen med elever, de fagligt ligger på niveau med.

"Vi har arbejdet med differentieret undervisning, længe før det blev et krav i folkeskoleloven. Mens den ene lærer underviser ved tavlen, kan den anden tage sig af en mindre gruppe elever og forklare, hvad ham ved tavlen egentlig mener", fortæller lærer Claus Hvidtved.

Humlehaveskolen forsøger at rumme alle børn i Vollsmose ved hele tiden at udvikle nye tilbud, når det er nødvendigt.

"Mange af familierne har ingen tillid til den danske specialundervisning, skolepsykologer og andre specialtilbud. Deres børn skal gå i en almindelig skole. Derfor bliver det vores opgave at udvikle miniprojekter som vores tøjklasse, fodboldskole eller en særlig sproggruppe for en håndfuld arabiske drenge, der forstyrrer undervisningen for andre elever", siger Olav Nielsen.

UTRADITIONELT SKOLESKEMA

Nogle har ikke nået at lære nok til, at de kan følge med i deres almindelige klasse. Nogle har store problemer i familien derhjemme. Nogle er blevet smidt ud af andre skoler. Alle pigerne giver nu skolen en chance til i Humlehaveskolens pigeklasse, kaldet Humletøserne. Tre lærere og en psykolog er tilknyttet klassen, der består af knap 10 piger i alderen 13 og 18 år.

Også drengene får tilbudt en alternativ skoledag. Godt 100 elever er tilmeldt den fodboldskole, Humlehaveskolen har etableret i samarbejde med den lokale klub B1909. Dagen starter med almindelig undervisning på Humlehaveskolen, men om eftermiddagen er idræt og andre valgfag erstattet af fodboldtræning. Drengene får brugt deres fysik, lærer team-spirit og får ofte også mere mod på lektierne.

I DIALOG MED FORÆLDRENE

Information, dialog og respekt for familiens valg er i dag nøgleord for Humlehaveskolens samarbejde med elever og forældre.

- * Forskellige traditioner respekteres. F.eks. har skolen sat badeforhæng op i omklædningsrummene.
- * Skolen informerer grundigt om indholdet i f.eks. lejrskoler og kristendomsundervisning. Herefter vælger mange muslimske forældre, at deres børn skal deltage.
- * Det respekteres, hvis piger ikke må overnatte på lejrskoler. Men forældre bliver opfordret til at køre barnet ud til lejrskolen hver morgen. Når de ser med egne øjne, at piger og drenge sover adskilt, får pigen ofte lov at blive.
- * Skolen har ansat en medarbejder med arabisk baggrund, der skal fungere som kulturformidler.
- * Kulturformidleren skal bl.a. starte en dialog om seksualundervisning i det muslimske miljø.

BØRN MED TO SPROG

Tosprogede børn er børn, der har et andet modersmål end dansk, og som først lærer dansk i eksempelvis børnehaven eller skolen. Hvis børnene ikke er tilstrækkeligt gode til dansk, når de starter i skolen, har de mulighed for at få særlig danskundervisning, enten i (modtagelses)klasser, på særlige hold eller som støtteundervisning i tilknytning til den almindelige klasseundervisning.

Tosprogede elever har også mulighed for at få undervisning i deres modersmål (modersmålsundervisning). Der gælder særlige regler for denne undervisning, bl.a. med hensyn til antallet af elever, der melder sig. Ud over modersmålet omfatter undervisningen hjemlandets historie, geografi og samfundsforhold m.v. Undervisningen er normalt på 3-5 timer om ugen og gives uden for den almindelige undervisning.

Der har længe været forskellige syn på, hvorvidt det var en styrke eller en svaghed at være to- eller flersproget. I de seneste år er forskerne blevet mere og mere opmærksomme på de styrker, der kan ligge i at være flersproget, og nogle skoler arbejder nu meget bevidst med flersprogethed som en særlig kompetence i et flerkulturelt samfund.

SÅ FORSKELLIGE SKOLER

Der lever familier i Danmark, der kommer fra lande, hvor skolebørn har uniform på. Måske har et barn tidligere gået i en klasse med 40 elever, hvor streng disciplin var normen. Så er mødet med den danske skoletradition en stor omvæltning. Her er både lejrskoler, ekskursioner, gruppearbejde og lærere, der ikke skælder ud, hvis en opgave ikke bliver afleveret. Flere og flere danske skoler, der modtager tosprogede børn, søger derfor at informere nye forældre med udenlandsk baggrund langt bedre end tidligere om, hvad skolen står for. Nogle tager på hjemmebesøg i familien. Andre etablerer forældregrupper, så eksempelvis tyrkisksprogede forældre kan informere andre tyrkisksprogede. Og nogle skoler lægger vægt på, at tosprogede forældre deltager i det formelle samarbejde i skolebestyrelsen.

GRØN PROFIL SÆLGER

Enghave Plads Skole på Vesterbro har vendt en uheldig udvikling. Tidligere faldt andelen af danske børn med stor hast, men nu står danske forældre i kø for at skrive deres børn ind i skolen.

"Vi besluttede at handle hurtigt. I den lokale presse solgte vi os selv på, at vi var en grøn skole, og vores grønne profil gik rent ind hos danske Vesterbro-forældre", konstaterer skoleinspektør Hanne Reppien.

Titlen af grøn skole indebærer blandt andet, at natur og miljø tænkes ind i den almindelige undervisning i stort set alle fag, og at skolen overholder en række miljøkrav.

I dag er antallet af danske elever for hastigt opadgående. Næste udfordring bliver at få fat i flere tosprogede børn, fastslår Hanne Reppien.

LÅN EN GÆSTELÆRER

Dansk Flygtningehjælp tog i 1999 initiativ til, at flygtninge fra forskellige lande blev kvalificeret til at gæsteundervise i både folkeskoler og på andre uddannelsesinstitutioner. Gæstelærerne lånes ud via Amtscentralen i Ringkøbing Amt.

Flygtningene har gennemgået et kursus på VUC i Herning, hvor de har fået øget kendskab til blandt andet danske skoleformer og uddannelsestradition, normer og ungdomskultur i Danmark. Desuden har de besøgt institutioner og været i en kort praktik på forskellige skoler.

Deltagerne fungerer nu som kulturformidlere, dels når de er ude som gæstelærere, dels i dagligdagen, hvor de formidler deres nye viden til andre flygtninge.

Uddannelsesforløbet "Projekt Samværd" blev sat i værk som et pilotprojekt. Det blev finansieret af Undervisningsministeriet og Indenrigsministeriet. Dansk Flygtningehjælp i Vestjylland søger nu at sprede ideen om at uddanne flygtninge som gæstelærere til andre amter i landet.

Dansk Flygtningehjælp: www.drc.dk

JAGTEN PÅ DEN ENESTE ENE

Har man rødder i Nordeuropa, synes tanken fremmed, at forældre og andre slægtninge skulle være med til at vælge ens ægtefælle. Men på globalt plan er det faktisk det almindeligste, at ægteskabet er et anliggende for hele familien.

Da skoleklasser med tosprogede elever besøgte Nationalmuseets undervisningsudstilling om forskellige ægteskabstraditioner, blussede diskussionen hurtigt op: Hvad er det for egenskaber hos en ung mand eller kvinde, der lægges vægt på, når forældrene skal finde en passende ægtefælle til deres søn eller datter? Har muslimske kvinder lige så meget at sige som europæiske kvinder, når det handler om deres eget liv? Og hvorfor ender halvdelen af de danske ægteskaber med skilsmisse?

"Den eneste ene" har været et af flere tilbud på Nationalmuseet, der kredser om kulturmødet og det flerkulturelle: I Børnemuseet er der med hjælp fra herboende pakistanere opsat en ny udstilling, der hedder "På besøg hos Haddas bedstefar i Pakistan". Her er både en pakistansk butik og et pakistansk hjem, som børnene kan gå ind i.

Nationalmuseet: www.natmus.dk

KULØR PÅ HVERDAGEN

Skoler over hele landet har arbejdet med bedre integration af dansk- og tosprogede børn og forældre. Stenvadskolen i Farum inviterede professionelle nydanske kunstnere til at medvirke i undervisningen. Eleverne oplevede, at mennesker fra andre kulturer lærte dem noget, og at de selv har noget at give i mødet med andre kulturer. For skolens tosprogede elever gav det større selvværd at møde voksne med anden etnisk baggrund som dygtige instruktører. De mindste klasser byggede eventyrhule og arbejdede med billedkunst, tekstil og sløjd. Ældre elever deltog i en Poetry Slam Workshop og et medieprojekt. Lindevangsskolen på Frederiksberg ønskede et tættere samarbejde med de tosprogede forældre om børnenes skolegang. Skolen holdt åbent en lang række weekender, hvor lærere, forældre og børn mødtes om aktiviteter som fastelavn, skolehaver og dyrskue med egne kæledyr. Mødet uden for den almindelige hverdag startede en dialog om skolens pædagogiske overvejelser, undervisning og aktiviteter. Flere og flere forældre fik lyst at deltage i arrangementerne og få mere at vide om skolens dagligdag.

Kilde: "Tosprogede børn og unge - 4 års integrationsprojekter. Katalog over 80 integrationsprojekter", Undervisningsministeriet, 1999

BILLEDSPROG TIL FÆLLES

Børn kan udtrykke ting i billeder, som de ikke kan sige med ord, og uanset hvor de har deres rødder, har de i tegninger et fælles sprog. Det arbejder Billedskolen i Ryesgade bevidst ud fra. Skolen, der hører under Københavns Kommune, har både faste eftermiddagshold og tilbyder klasseprojekter over nogle dage til kommunens folkeskoler. Flere projekter er målrettet klasser med mange tosprogede børn. Her arbejdes bevidst med både forskelligheden og det fælles menneskelige i og imellem forskellige kulturer.

KIRKE, MOSKE OG SYNAGOGE

Folkekirkens Skoletjeneste i København og på Frederiksberg er en af de organisationer, der beskæftiger sig med religiøse forskelle i Danmark og i folkeskolen. Skoletjenesten har i samarbejde med dels Mosaik Troessamfund, dels med Islamisk-kristent Studieceter fokuseret på både ligheder og forskelle mellem religionerne. Elever har besøgt kirker og moskeer og har hørt både præster og imamer fortælle om tro og traditioner. I forbindelse med påske har børnene hørt om jødiske traditioner for højtiden og derefter om den kristne nadver.

Læs mere om Skoletjenestens arbejde på www.folkekirken.dk/org/skoletjeneste

Verdenseventyr og nyheder på 16 sprog

Indvandrere i Århusområdet kan som nogle af de eneste i Europa se udsendelser på en multikulturel tv-kanal.

Rendez-Vous, Århus Verdensnyheder, Simsalabim, Panorama, Urbania. Sådan lyder navnene på de programmer, befolkningen i Århus og omegn kan modtage via TvDanmark Østjyllands Indvandrer TV (ITV).

Indvandrer TV gik i luften i 1997, og Rendez-Vous var det første program, som blev produceret. Redaktionerne består i dag af 12 personer med forskellig etnisk baggrund. De er ansat i jobtræning eller

aktivering hos Indvandrer TV og Århus Filmværksted, der er samarbejdspartner og fungerer som produktionsselskab, blandt andet for Indvandrer TV. Ud over de 12 er der yderligere flere end 30 frivillige med i produktionen af Århus Verdensnyheder, som er Danmarks, ja, måske endda Europas, eneste etniske tv-avis. Avisen sender en gang om måneden fra hver af de 16 etniske redaktioner: adserbajjansk, afrikansk (engelsk), arabisk, fransk, iransk, kinesisk, kurdisk, latinamerikansk (spansk), multikulturel (dansk), palæstinensisk, polsk, portugisisk, russisk, somalisk, tamilsk og tyrkisk.

Rui Monteiro er daglig leder og initiativtager til programmer på Indvandrer TV. Han er født og opvokset i Portugal, er uddannet teaterinstruktør, og har boet i Holland og Tyskland.

Monteiro mener, at nydanske børn får en daglig overdosis af børneprogrammer, hvor de skal lære den danske kultur at kende, mens danske børn kun sjældent skal lære noget om de "andre" børns kultur. Derfor laver man på ITV børneprogrammer, der blander det danske og udenlandske, alle med danske undertekster, hvis dansk ikke er sproget i programmet.

MULTIKULTURELT BØRN TV

"Når børnene på tv kan se, at de medvirkende i programmerne også ligner dem, har samme farve og samme accent, er vi med til at give dem større selvtillid," mener Rui Monteiro

"Ellers er etniske minoriteter jo kun synlige i mediebilledet, når det drejer sig om kriminalitet, integrationsproblemer eller asylansøgere. De optræder mest som interviewofre, og kun i debatprogrammer om integrationspolitik, men aldrig i programmer om miljø, medicinpriser, førtidspension osv.

Simsalabim er et multikulturelt børneprogram, hvor man kan opleve den sydamerikanske Paco Bananas, en talende banan, og en dansk prinsesse, som fører børnene gennem programmerne og finder nogle underlige frugter i sin tryllekuffert. I det første Simsalabim-program prøver hun at smage på cacaobønner, men de er bitre, og Paco fortæller, hvordan cacaobønnerne kommer til Europa, og hvordan de forarbejdes på fabrikkerne.

En anden god oplevelse får man med indslagene "Verdenseventyr", hvor mennesker med forskellig etnisk oprindelse fortæller eventyr fra hver deres land. Eventyrene bliver fortalt på dansk. Blandt eventyrene kan man se "Skrubtudsen", et dansk folkeeventyr, "Den Store Ånd" fra Venezuela, "Kragevisen", som er en nordisk folkesang, og "Den Kloge Musehjært" fra Malaysia.

ITV har opnået økonomisk støtte fra Kulturministeriet.

"Nu, hvor vi har vist, hvad vi kan kvalitetsmæssigt, kan vi forhåbentligt opnå den nødvendige støtte og midler til at fortsætte. Det er et stort potentiale her, som jeg gerne vil være med til at videreudvikle," siger Rui Monteiro.

"Vi håber at kunne blive en modvægt til den kommercielle børnekultur-industri, og vi mener, det er vigtigt at arbejde for at slå bro mellem alle folkeslag i Danmark. Globalisering og multikulturalisme er jo kommet for at blive", fastslår han.

MEDIEHUSET

Indvandrer TV har sine lokaler på Århus Filmværksted. Det er en del af Mediehuset, som er et kreativt samlingspunkt i Århus. Mediehuset er både åbent for visionære og idérige amatører og for erfarne brugere og producenter inden for radio, film og tv.

Alle kan deltage som frivillige i de eksisterende produktioner eller søge støtte til egen produktion og få kyndig vejledning af professionelle folk.

Foruden ITV og Århus Filmværksted rummer Mediehuset også Det Åbne Båndværksted, Medieskolen, Mediehusets TV station, ANTV og Intercultural Media Network.

To familier i Danmark

Danske familien Hansen og familien Aydemir, der er indvandrere fra Tyrkiet, har børn i samme børnehave, men de har også andre ting til fælles. Når børnene skal forkæles, kræver det tid og samvær af forældrene. Familiens ve og vel betyder også meget for både Hansen og Aydemir.

Andre ting ser de forskelligt på. I det ene hjem falder der en sjælden gang en endefuld, når drengen er

uartig. I den anden familie er holdningen, at man ikke må slå børn. Her fortæller mødrene blandt andet om familieliv og om, hvad de forventer af børnehaven. Om drømme, de har for deres børn. Og om, hvorfor der er masser af legetøj i det ene hjem og ikke så meget i det andet.

Familien Hansen

Vibeke Hansen, 40 år, klubassistent i HedeboParkens Fritidscenter
Michael Gøghler Hansen, 39 år,
bygningssnedker
André Gøghler Hansen, 5 år, Flagermusstuen, Sct. Georg Gårdens Børnehave
Magnus Gøghler Hansen, 0 år

Familien Aydemir

Tilmize Aydemir, 29 år, sygeplejerske på lukket retspsykiatrisk afdeling ved Sct. Hans Hospital, formand for børnehavens bestyrelse
Yalcin Aydemir, 30 år, tidligere buschauffør, for tiden sygemeldt
Firdevs Aydemir, 5 år, Flagermusstuen, Sct. Georg Gårdens Børnehave
Ismet Aydemir, 3 år, Månestuen, Sct. Georg Gårdens Børnehave

Sct. Georg Gårdens børnehave i Roskilde
66 børn i alderen 3-6 år
Knap halvdelen af børnene er tosprogede, flertallet har rødder i Tyrkiet

BØRN SKAL BLIVE BESKIDTE OG SOCIALE

Hvad skal dine børn have ud af at gå i børnehave?

"Ismet og Firdevs skal lege og udforske verden. De skal ud i naturen, løbe og blive beskidte. Og de skal på nogle af de ture, min mand og jeg ikke selv når at lave med dem til daglig", mener Tilmize Aydemir.

"André skal blandt andet lære at tage hensyn til andre. Han skal vide, at han ikke er den eneste guldklump på jorden - han skal lære at være social", siger Vibeke Hansen.

André og Ismet leger godt sammen i børnehaven, hvorfor tror I?

"André siger, at Ismet er smaddersød, og at han taler godt dansk, så de kan snakke godt sammen. Det, tror jeg, betyder meget for André. Han har sværere ved at lege med nogle af de andre børn, der ikke taler så godt dansk".

"Ismet kan godt lide at lege med de lidt større drenge, fordi det udfordrer ham. De leger blandt andet Tarzan, fortæller han. Det går lidt vildere for sig, end når han leger med sine jævnaldrende. I de situationer oplever han selv, at han er en stor dreng, og det vil man gerne være, når man er tre år", smiler Tilmize Aydemir.

VI SNAKKER IKKE SAMMEN

I beklager begge, at de danske forældre og forældrene med udenlandsk baggrund stort set ikke snakker sammen i børnehaven. Hvordan oplever I det, og gør I noget for, at det skal blive anderledes?

"Jeg synes, det er svært at komme i kontakt med de tyrkiske mødre, fordi de tit står i grupper og taler sammen på tyrkisk. Til juleklip og andre arrangementer sætter man sig hver for sig. Men vores børn får det anderledes end os, tror jeg - de vokser op med mennesker fra alle mulige kulturer, og for dem bliver det mere naturligt at blande sig", mener Vibeke Hansen.

"Efter jeg er blevet formand for forældrebestyrelsen, snakker jeg med de fleste forældre nu og da og faktisk mest med danske forældre, der også er aktive i forældrearbejdet. Men generelt synes jeg ikke, kontakten er god mellem de to grupper - man hilser dårligt nok på hinanden. Nu har vi nedsat en integrationsgruppe blandt forældrene, som skal komme med ideer til, hvordan kontakten kan forbedres", siger Tilmize Aydemir.

Hvad forventer I af det initiativ - vil I selv bakke det op?

"Jeg håber, at gruppen kan komme med nogle ideer til aktiviteter, der kan få de voksne til at se hinanden som ligeværdige. Det er vigtigt, at man blander sig lidt med hinanden i stedet for at fantasere om de andre. Og selvfølgelig vil jeg bakke initiativet op", siger Tilmize Aydemir.

"Det er en god idé med integrationsgruppen, men jeg tror, de kommer på en vanskelig opgave. Hvordan skal man gribe det an? Vi har holdt nogle små fester, hvor alle er kommet med forskellig mad, og det kan vi selvfølgelig gøre igen, men jeg ved ikke, om det ændrer så meget. Men jeg vil da komme - jeg vil gerne lære de tyrkiske forældre lidt bedre at kende", siger Vibeke Hansen.

LEG MED PIND OG TID TIL FORKÆLELSE

Der er ufatteligt meget legetøj på Andrés værelse i forhold til hos Ismet og Firdevs. Kan André overhovedet finde ud af at lege med en pind?

"Det kan han og gør det meget gerne, hvis vi for eksempel er i skoven. Fantasien fejler intet. Jeg undrer mig nogle gange over, hvor meget legetøj vi køber til ham, og jeg kan tænke, om vi mon ødelægger ham. Men André elsker stadig at have fødselsdag og glæder sig også til de gaver, der følger med dagen. Det beroliger mig", siger Vibeke Hansen.

"Jeg synes, børnene har masser af legetøj, men sammenlignet med danske familier er det ikke så meget. Danske børneværelser ligner tit et helt udstillingslokale, synes jeg. Noget af favoritlegetøjet herhjemme for tiden er Playstation og Babyborn-dukken. Jeg lægger nok ikke så meget vægt på at give børnene legetøj, det er vigtigere for mig bare at være sammen med dem", siger Tilmize Aydemir.

Hvad gør I, når I vil forkæle jeres børn?

"Giver mig god tid til at læse for ham eller til at spille et spil. Har vi lyst til at læse eller spille fodbold, bliver han lykkelig", fortæller Vibeke Hansen.

"En fridag fra børnehaven, som de selv kan være med til at planlægge, er tit sagen for både Firdevs og Ismet. Måske går vi i skoven, måske på biblioteket. Det vigtigste er, at de er med til at bestemme, hvad vi skal lave", forklarer Tilmize Aydemir.

EN SJÆLDEN ENDEFULD GØR INGEN SKADE

Hvad gør jeres børn, når de er uartige?

"Ismet og Firdevs ved udmærket, hvad de ikke må, og det er præcis de grænser, de engang imellem overskrider for at få opmærksomhed. For eksempel ved hele tiden at tale højt ved bordet uden at lytte til os andre eller ved at ryge i totterne på hinanden over en bagatel, uden at forsøge at få en af os voksne til at hjælpe med at løse konflikten. I de situationer går min grænse", fortæller Tilmize Aydemir.

"Lige så sød André er, ligeså trodsig og utroligt provokerende kan han være. Han kan sige nej til alt, mens han lægger armene over kors og finder citronansigtet frem. Det har jeg svært ved at tage", siger Vibeke Hansen.

Må forældre slå deres børn?

"Bestemt nej! Jeg plejer at kunne snakke dem til orden, og selv kender jeg ikke til at føle afmagt over for børnene. Måske skyldes det, at jeg gennem mit arbejde på en lukket retspsykiatrisk afdeling er vant til at have antennerne ude. Der lærer man at læse, når der er en konflikt under opsejling!", ler Tilmize Aydemir. "André får en sjælden gang en endefuld, og det mener jeg ikke, børn tager skade af. Det sker i afmagt, når han simpelthen ikke vil høre efter. Selv har jeg det utroligt skidt over det bagefter", tilføjer Vibeke Hansen.

BEDSTEMOR FLYTTEDE IND

Hvad betyder familie for jer?

"Den betyder alt. Det er vigtigt at se dem tit og vide, at alle har det godt. Da jeg fødte Magnus i efteråret, flyttede min mor ind hos os en uges tid for at hjælpe lidt til. Det var utroligt dejligt, at hun kom, for det betyder meget at kunne snakke med hende, når der sker så store ting i ens liv", fortæller Vibeke Hansen.

"Vi tager tit ud til mine forældre og ordner også ting for dem. Mange af mine danske venner forstår det ikke rigtig. "De har vel arme og ben", siger de. Men familiesammenholdet - den gensidige afhængighed - er en af de ting, jeg sætter højt ved vores kultur", siger Tilmize Aydemir.

DRØMME OM TRYGHED OG MULIGHEDER

Hvilke drømme har I på jeres børns vegne?

"Jeg ønsker selvfølgelig, at mine børn ikke kommer ud i noget møg. Desuden håber jeg, at de klarer sig godt i skolen og får den uddannelse, de ønsker sig. Og når den tid kommer, at de må få nogle dejlige koner og børn", siger Vibeke Hansen.

"Jeg håber, de vokser trygge og glade op, og at de får mulighed for at bruge deres ressourcer. Jeg ønsker for dem, at de får mulighed for at skabe det liv, de gerne vil. At de finder ud af at komme videre, selv om de måske oplever, at de ikke med det samme bliver accepteret. Jeg synes, at jeg som indvandrer har oplevet, at jeg måtte kæmpe hårdt for at få de samme muligheder som alle andre. Mine børn må gerne få det lidt lettere", siger Tilmize Aydemir.

FESTLIGE HØJTIDER

I mange daginstitutioner er årets højtider en kækommen lejlighed til særlige aktiviteter. Alle kulturer

markerer årets gang ved at fejre religiøse og årstidsbestemte fester, såsom jul eller den muslimske fastemåned ramadan, helgenfester eller midsommer- og høstfester. Mange muslimer i Danmark faster f.eks. under ramadanen fra solopgang til solnedgang, som det er foreskrevet i Koranen. Det kan komme bag på lærere, når en elev første gang gennemfører fastemåned og derfor ikke er så energisk, som han plejer. Både jødedom og kristendom har tilsvarende fasteperioder. I den kristne religion er det de 40 dage mellem fastelavn og påske, hvor man i den katolske kirke oprindeligt fastede. Fejringen af fester og højtider giver mulighed for at fortælle om hinandens religion og traditioner.

Der findes forskellige helligdagskalendre med oversigter over, hvornår man fejrer de forskellige højtider inden for de enkelte religioner, f.eks. "Helligdagskalenderen for forskellige trosretninger", Omep (1987) eller "Festkalenderen", Mette Sylvest (red.) (1990).

RAMADAN

Ramadan er navnet på den niende måned i den islamiske kalender, og den er ifølge Koranen afsat som fastemåned. I henhold til Koranen skal en muslim kunne se nymånen helt klart, og det skal bevidnes af to personer, før han kan påbegynde fasten (er månen overskyet, kan der komme forskydninger i datoen for fastens påbegyndelse). Ramadan er en månemåned og flytter derfor 11 dage baglæns hvert år, således at fasten efterhånden falder på alle årstider. Alle troende muslimer skal holde sig fra at spise, drikke, dyrke sex og ryge fra gry, når man kan skelne en hvid uldtråd fra en sort, dvs. 11/2 time før solopgang, til solnedgang. Undtaget fra fasten er børn under 12 år, gravide kvinder, kvinder, der ammer deres børn eller menstruerer samt gamle og syge mennesker. Efter fasten fejres Eid Ul Fitr.

Sønnen får en ny chance

For tyrkiske Sefer og Zeynep er drømmene for tilværelsen i Danmark ikke helt gået i opfyldelse. De glæder sig over, at sønnen Oguzhan får bedre muligheder end dem selv.

Udsigten fra balkonen på 7. sal hos den tyrkiske familie Anik giver næsten åndenød. Midt i maj strutter alt, øjnene fanger, af frodighed.

"Den udsigt er en stor del af grunden til, at vi er blevet boende i Værebroparken. Selv om vi har boet her i otte år, kender vi kun få af de andre i opgangen. Man hilser lige på de par stykker, man kender af udseende, og møder jeg nogle af de ældre, der har besvær med at gå, hjælper jeg dem ind i dagcentret. Ellers har man desværre ikke rigtig kontakt med hinanden", fortæller faderen Sefer.

"For få år siden var der ofte en slåskamp i gang her nede om aftenen. Og man kunne tit se en brand ovre på skolen og et mindre bål dér", peger sønnen Oguzhan, der er 15 år.

Han ryster lidt på hovedet på spørgsmålet om, hvorfor han ikke selv var en af kvarterets ballademagere med hang til bål eller slagsmål.

"De var noget ældre end jeg, og de fleste af dem, der laver ballade, giver alle indvandrere et dårligt ry. Jeg kunne ikke være del af det", lyder svaret lidt genert.

Oguzhan har en del kammerater i Værebroparken. Nogle har danske forældre, mens andre har forældre med kurdiske, pakistanske eller jugoslaviske rødder. Sammen med vennerne spiller han fodbold og computerspil eller tager i ungdomsklub for at høre musik og danse.

"Der sælger de ikke øl, så man kan komme ind, selv om man kun er 15 år, det kan man ikke på diskotekerne inde i byen. Jeg går helst til fest med andre muslimer, der heller ikke drikker. Da jeg var på lejrskole med klassen i Prag, drak de andre shots og blev meget fulde. Jeg forklarede, at jeg hellere ville være alene og gik ind på værelset for mig selv", fortæller Oguzhan.

UDDANNELSE GLIPPEDE

Det var forældrene, der overtalte Oguzhan til at tage med på kasseturen til Prag. Sønnen skal deltage i den slags arrangementer, har de altid ment. Da han som lille fik problemer på den lokale folkeskole, valgte de til sidst at flytte ham til den private Bernadotteskolen i Hellerup.

"Jeg talte både med læreren og inspektøren på Værebroskolen om problemerne. Selv om Oguzhan altid har været stor af sin alder og i de mindre klasser slog fra sig, når det kneb med det danske sprog, kunne det ikke passe, at det altid var ham, der startede med at slås, sagde jeg. Men de holdt fast, og så flyttede vi ham", forklarer faderen.

Det med at slås er et overstået kapitel, og Oguzhan kan ikke rigtig huske tiden på Værebroskolen, men han er tilfreds med Bernadotteskolen, hvor han går i 9. klasse.

"Det er en meget god skole, og jeg kan lide de fleste lærere. Men jeg ser ikke klassekammeraterne efter skole. De er lidt anderledes. Flere har forældre, som er diplomater", fortæller han.

Forældrene kom til Danmark i 1980'erne fra Konya. Sefer tog studentereksamen, inden han rejste op til sine forældre og søskende, der allerede havde bosat sig i Danmark. Zeynep giftede sig med barndomsvennen Sefer, inden hun var færdig med gymnasiet. Hun afbrød skolegangen og sluttede sig til ham. De har fået tre børn, de to yngste sønner blev begge født med handicap og har boet på døgninstitution størstedelen af deres liv.

Begge forældre ville gerne have taget en uddannelse, men har i stedet arbejdet ufaglært.

"Jeg ville gerne være pædagog. Jeg er meget glad for at være tilkaldevikar i en børnehave, hvor jeg laver mad til 60 børn, og jeg har søgt flere stillinger som pædagogmedhjælper, men har ikke været heldig endnu", fortæller Zeynep, der arbejder fast som maskinoperatør på Maersk Medical i Nordsjælland.

Sefer har arbejdet som automekaniker, som støtteperson for familier i vanskeligheder og har drevet en købmandsforretning. Han sælger nu forsikringsordninger og søger desuden andet arbejde.

SVÆRE FORVENTNINGER

"Jeg startede på forkurser til maskiningeniøruddannelsen, selv om jeg hellere ville læse til bygningsingeniør. Jeg prøvede at opfylde de forventninger, andre havde til mig, men stoppede til sidst. Man skal vælge noget, man selv vil", siger Sefer. Det ønsker forældrene, at Oguzhan gør.

"Jeg håber virkelig, at han får en uddannelse. For nogle år siden, hvor jeg gjorde rent, tog jeg ham med, så han kunne se, hvad jeg lavede. Jeg fortalte Oguzhan, at han kan gøre det samme, hvis han ikke tager en uddannelse. Han kunne ikke lide lugten af rengøringsmidlerne", ler Zeynep tilfreds.

En gang imellem kan det være lidt vanskeligt med forældres forventninger til en, mener Oguzhan.

"Jeg ved ikke rigtig, hvad jeg selv forventer endnu, men jeg vil nok gerne noget med handel og med at rejse - måske noget med IT. Først skal jeg i 10. klasse og blandt andet have spansk, tysk og latin, derefter nok læse hhx".

Sefer er vred over en annonce i en af dagens aviser, hvor Arbejdsformidlingen sammen med et stort rengøringsfirma direkte søger mennesker med anden etnisk baggrund end dansk.

"Det er diskriminerende! Hvorfor tilbyder man ikke et IT-kursus - det er der fremtid i", siger Sefer, der selv for nylig fik afslag hos Arbejdsformidlingen på et web-design kursus, han ønskede.

Forældrene tvivler ikke på, at Oguzhan nok skal klare sig. Han har en god ballast hjemmefra.

"Vi var selv voksne, da vi kom til Danmark, og vi kom ikke med få års skolegang fra en tyrkisk landsby. Det var ikke noget stort chok for os at flytte til Danmark, som det har været for andre indvandrere. Vi har holdt fast i det, vi kom fra, og samtidig ikke været bange for at møde nyt", forklarer Sefer.

ENSOMME DANSKERE

I Farum, hvor familien tidligere boede, var Sefer medlem af kommunens indvandrerråd og aktiv i den lokale fodboldklub. De involverede sig med andre familier i integrationsarbejde og deltog blandt andet i en ordning, hvor danske familier og indvandrerfamilier besøgte hinanden.

"Jeg synes, der er mange ensomme ældre mennesker i Danmark. Selv kender jeg en dame, der ikke har set sin datter i otte år, fordi hun bor i USA. Men det er ikke en undskyldning for ikke at tage sig af sin mor", fastslår Zeynep. Omsorgen og respekten for hinanden er vigtig for familien Anik, understreger Sefer.

"Beder jeg Oguzhan hente et glas vand, fordi jeg har fået noget galt i halsen, skal han selvfølgelig gøre det med det samme. Har han ikke tid, bliver jeg måske kvalt".

Når den tid kommer, bestemmer Oguzhan selv, hvem han vil gifte sig med. Forældrene kan dårligt forestille sig, at det bliver med en pige, der er vokset op i Tyrkiet - deres erfaringer og holdninger til mange ting vil være for forskellige, tror forældrene.

"Måske finder han en pige, der har tyrkisk baggrund, men er født i Danmark. Måske møder han en dansk pige og gifter sig i en kirke uden at fortælle det på forhånd. Vi håber selvfølgelig, at han bliver lykkelig, men det er der ingen garanti for, uanset om ægtefællen har samme eller en anden nationalitet", mener Zeynep. Hendes mand vil dog ærgre sig, hvis sønnen gifter sig uden deres vidende.

"Jeg vil gerne holde et stort tyrkisk bryllup over flere dage for min søn. Vi kan sætte telte op hernede og invitere flere hundrede mennesker", smiler Sefer og slår ud med armen mod de frodige omgivelser neden for balkonen.

Relevante links til indvanderområdet

Ministerier - organisationer - fonde - puljer m.m.m.

En lang række ministerier, humanitære og andre organisationer har ekspertise på indvanderområdet og vil kunne rådgive i forbindelse med aktiviteter, der sigter på gode kulturmøder. Nedenstående liste omfatter nogle af de vigtigste. Spredt ud over landet findes desuden lokale foreninger, som man kan finde med hjælp fra det lokale bibliotek og kommunen.

Arbejdsministeriet

Siden indeholder bl.a. oversigt over puljer under Arbejdsministeriet, herunder særlige tiltag på indvanderområdet:

- Nedbrydning af barrierer for beskæftigelse af indvandrere og flygtninge
- Pulje til særlige projekter for svage grupper af ledige, herunder etniske minoriteter
- Projekt "Rummeligt arbejdsmarked"
- Integration af flygtninge og indvandrere på danske landbrugsbedrifter
- Etniske konsulenter i AF
- Lovforslag
- Publikationer
- Links til institutioner i relation til ministeriet.

Holmens Kanal 20
1060 København K
tlf. 33 92 59 00
fax: 33 12 13 78
e-post: am@am.dk
www.am.dk

By- og Boligministeriet

Administrerer byudvalgsmidlerne, herunder Bypuljen, som bl.a. giver støtte til boligområder med omfattende integrationsproblemer. Bypuljen skal fremme lokale, bæredygtige samarbejdsprojekter om byudvikling. Projekterne kan omfatte kommunale parter, beboere, erhvervsliv, kulturliv, interesseorganisationer m.v. Under Bypuljen kan man også finde oplysninger om, hvilke projekter der har opnået støtte.

Slotsholmsgade 1, 3. sal,
1216 København K
tlf. 33 92 61 00
fax: 33 92 61 04
e-post: bm@bm.dk
www.bm.dk

Dansk Flygtningehjælp

DF er en privat humanitær organisation, der bistår flygtninge, asylansøgere, frivillige organisationer og myndigheder i forbindelse med nationalt og internationalt flygtningearbejde. Sammen med sine 22 medlemsorganisationer arbejder DF med integration, sprogundervisning, asyl, repatriering og internationale projekter bl.a. i Østeuropa, på Balkan, i Afrika og Asien. DF udgiver fakta- og undervisningsmaterialer om flygtningespørgsmål og understøtter frivilligt arbejde med flygtninge i lokalsamfund i hele landet. Dokumenter om danske og internationale forhold. Statistik. Dansk Flygtningehjælps årsberetning i fuldtækst samt pjecer, kataloger og bøger i fuldtækst, som relaterer til emnet. Adgang til bibliotekets onlinekatalog.

Borgergade 10, 3.
Postboks 53
1002 København. K.
tlf. 33 73 50 00
fax: 33 32 84 48
e-post: drc@drc.dk
www.drc.dk

FINFO. Informationsnetværk for etniske minoriteter i Danmark/

Meget omfattende samling links, der henvender sig til etniske minoriteter i Danmark. Der er, som noget unikt inden for hjemmesider, information på 11 sprog: albansk, arabisk, bosnisk/kroatisk/serbisk, dansk, engelsk, fransk, kurmanji, persisk, somali, tyrkisk og vietnamesisk. Senere tilføjes: sorani, urdu og tamil. Siden indeholder almen information om Danmark og enkelte kommuner samt grundinformation om nye borgeres muligheder, rettigheder og pligter i Danmark. Der er syv hovedindgange:

- Ny i Danmark
- Social service
- Arbejde
- Kultur
- Uddannelse
- Samfund
- Organisationer.

Den globale del af siden indeholder international information i form af en global internetguide med links til hjemlandets aviser, tidsskrifter, kulturinstitutioner mv.

www.finfo.dk

Indenrigsministeriet

På Indenrigsministeriets hjemmeside under Udlændingeområdet kan man få oplysninger om:

- Publikationer
- Regeringens initiativer over for utilpassede unge
- Regeringens handlingsplan for en samlet integration
- Puljer til økonomisk støtte på udlændingeområdet
- Regeringens udlændingeudspil
- Nyhedsbreve
- Love, bekendtgørelser og vejledninger mv.

Slotsholmsgade 6, 1216 København K

tlf. 33 92 33 80, fax: 33 11 12 39

e-post: inm@inm.dk

www.inm.dk - Udlændingeområdet

Kommunernes Landsforening

På integrationskontorets sider kan man finde forskellige information om kommunal integration af flygtninge og indvandrere. Indeholder nyhedsbrev, links og oversigt over EU-støttemuligheder inden for integrationsområdet.

Gyldenløvesgade 11

1600 København V

tlf. 33 70 33 70

fax: 33 70 33 71

e-post: kl@kl.dk

www.kl.dk

Kulturministeriet

Kulturministeriets hjemmeside indeholder bl.a. oplysninger om:

- Facts om Kulturministeriets områder
- Liste over gældende love og bekendtgørelser inden for ministeriets områder
- Liste over institutioner, råd og nævn under Kulturministeriet
- Publikationer, mange i fuld tekst
- Links til andre relevante kultur www-servere
- Fyldig oversigt over kulturstøtteordninger (der også omfatter idræt), herunder link til Tilskudssekretariatet, hvor man finder Kulturministeriets Udviklingsfond, der bl.a. yder tilskud til den tværkulturelle kunst.

Nybrogade 2

Postboks 2140
1015 København K.
tlf.: 33 92 33 70, fax: 33 91 33 88,
e-post: kum@kum.dk
www.kum.dk

Mellemløst Samvirke(MS) - Minoritetsbiblioteket

Minoritetsbiblioteket er et specialbibliotek med litteratur om forholdene for etniske minoriteter, indvandrere og flygtninge - med hovedvægt på forholdene i Danmark.

Her kan man finde al relevant dansksproget litteratur, som indgår i biblioteket - bøger, rapporter fra stat, amter, kommuner og organisationer, projekt- og konferencerapporter, rapporter fra studerende og forskere, statistik, lovstof, undervisningsmaterialer m.m. Desuden findes "nøglelitteratur" på andre sprog, specielt om forholdene i Norge, Sverige og EU-området. Minoritetsbiblioteket rummer omkring 7.000 titler og abonnerer på ca. 90 danske og udenlandske tidsskrifter.

På siden etniske minoriteter er der indgang til Nyhedsbrev om Etniske Minoriteter, der bl.a. indeholder en kalender over diverse arrangementer, publikationer, pressemeddelelser m.m. og til Ungerådgivning - en lang liste med adresseoplysninger på mange rådgivningsinstanser for unge landet over.

Borgergade 14
1300 København K
tlf. 77 31 00 00, fax: 77 31 01 01
e-post: ms@ms-dan.dk
www.ms-dan.dk

Nydansker

Meget omfattende webside, der har til formål at være en central nyhedsformidler om og til et bredt felt af aktører i integrationsarbejdet - professionelle som frivillige. NetGuiden vil bidrage til at synliggøre det integrationsfaglige, det undervisnings- og uddannelsesmæssige, det arbejdsmarkedsorienterede, det folkeoplysende og det politiske minoritetsarbejde i Danmark. Henvender sig til alle der arbejder med integration af flygtninge og indvandrere. Siden dækker hele integrationsområdet lige fra tolketjeneste til litteratur om fremmedsprogspædagogik og al relevant lovgivning. Der er links indenfor emneområderne:

- Organisationer & Institutioner
- Publikationer
- Uddannelse & Job
- Personer
- Andet: Adressedatabaser, Fonde & puljer, Folketinget & Politiske partier, Presse & medier,
- Folkeoplysning.

Langelinie 8
7500 Holstebro
tlf. 97 41 40 45
www.nydansker.dk

Socialministeriet

Hjemmesiden indeholder bl.a. indgange til:

- Dansk socialpolitik
- EU-samarbejde
- Lovgivning
- Sociale projekter, herunder puljer, fonde og projektdatabase
- Konferencer
- Publikationer
- Links.

Projektdatabasen indeholder beskrivelse af de projekter, der har fået støtte fra Socialministeriets forskellige puljer og fonde. Puljeoversigten indeholder puljer på det sociale område, herunder en forsøgsordning med brobygning for personer med anden etnisk baggrund end dansk. Under

fondsdatabasen, der indeholder fonde, råd m.v. på det sociale og tilgrænsende områder, findes følgende støtteordninger for indvandrere:

- Forsøg med brobyggerordning for personer med anden etnisk baggrund
- Mellemløst Samvirkes Kultur- og Oplysningsbevilling
- Den Multikulturelle Støttepulje
- Dansk Flygtningehjælps Kulturbevilling
- Indenrigsministeriets pulje til forsøgsvirksomhed vedrørende indvandrere og flygtninge
- Indenrigsministeriets pulje til driftstilskud til indvandrerforeninger
- Indenrigsministeriets bevilling til kulturelle og oplysningsmæssige aktiviteter for og om indvandrere og flygtninge
- Flygtninge- og indvandrerpuljen i Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger.

Holmens Kanal 22
1060 København K
tlf. 33 92 93 00
fax: 33 93 25 18
e-post: sm@sm.dk
www.sm.dk

Tips- og Lottobasen

I Tips- og Lottodatabasen kan man søge oplysninger om, hvad tipsmidlerne bliver anvendt til, hvilke formål der kan ydes støtte til, og hvor man kan søge om støtte.

Databasen indeholder reglerne for at få andel i midlerne, samt oplysninger om bevilget støtte fra 1998 og frem. Databasen opdateres normalt kvartalsvis/årligt afhængig af pulje.

Der er oversigt og beskrivelser af de i alt 19 puljer.

www.tipsmidler.dk

Kolofon

Udgivet juni 2001 af:

Kulturministeriet
Postboks 2140
Nybrogade 2
1203 København K
Tlf.: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88
E-post: kum@kum.dk
www.kum.dk

Pjecen er udarbejdet af:
Udviklingscenteret for folkeoplysning og voksenundervisning
tlf. 33 32 55 33 / www.ufv.dk
Citater med kildeangivelse tilladt.

Tekst:
Redaktør Osama Al-Habahbeh
Journalist Karen Brygmann

Redaktion: Anne Gitte Munck (ansv.)

Forside: Jerry Bergman

Fotos: Jerry Bergman, Søren Holm / Chilli, Tommy Nøddebo Mortensgaard, Kirsten Fich Pedersen

Layout, sats og tryk:
Phønix-Trykkeriet A/S

Distribution:
Udviklingscenteret for folkeoplysning og voksenundervisning
- gennem kommuner og biblioteker, til lokale institutioner og organisationer.

Pjecen udleveres gratis fra bibliotekerne (begrænset oplag)

I samme serie er desuden udgivet:
Det gode kulturmøde: Unge
Det gode kulturmøde: Medborgeren

Oplag:
15.000
ISBN: 87-7960-007-7
Elektronisk udgave:
ISBN: 87-7960-008-5